

25.75x22.86	1/2	1	עמוד	1	הארץ - כותרת	22/03/2018	62818193-8
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330							

ד'. פנייתו החוזרות ונשנות ללשכת האוכלוסין עלו בתוהו והוא לא הצליח להגיש את בקשת המקלט החדשה צילום: אילן אסייג

חרף התחייבותה, המדינה נערכת לגרש גם מבקשי מקלט מבוגרים

לי ירון

מצרים. בסיני נחשף למראות קשים, והוא מעיד שהם עדיין מדי-רים שינה מעיניו. אף שהוא סובל משלל בעיות רפואיות, הוא עו-בד חמישה ימים בשבוע בניקיון בעירו, בשכר של 5,000 שקלים. בחודש שעבר התייצב ב'

ב', אזרח אריתראה בן 68, שוהה בישראל לבדו זה כעשור. כשהיה בן 35 גויס בכפייה לצבא אריתראה, ב-2008 ברח לסור-דאן ומשם המשיך לישראל דרך

בלשכת האוכלוסין בכני ברק במ"טרה לחדש את רישיון השהייה שלו בישראל. כיוון שלא נדרש להתייצב במתקן חולות וכיוון שעבר את גיל הפרישה מעבודה, ב' סבר שהוא מוגן מפני גירוש. אולם בלשכת האוכלוסין ציפתה

לו הפתעה, והוא זומן ל"שימוע לפני מתן החלטה על יציאה מי-שראל למדינה שלישית". בניגוד להצהרת מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה, פרופ' שלמה מור יוסף, שאמר בינואר שגורשו רק מבקשי מקלט בגיל העבודה,

ל"הארץ" נודע כי גם גברים מעל גיל 67 — גיל הפרישה מעבודה בישראל — קיבלו הזמנות לשי-מוע לקראת גירוש, ועומדים בפ-ני כליאה ללא הגבלת זמן בסהרו-נים. בשימוע נאמר למבקשי המ-קלט כי גילם לא מהווה קריטריון שימנע את גירושם.

בטרם קיבל החלטה סופית, שאל ממונה ביקורת הגבולות את ב' האם הוא "מסכים לצאת מי-שראל לאחת מהמדינות השלי-שיות? ואם לא, מדוע?". ב' השיב כי אינו מסכים לעזוב, זאת לאור

גילו המבוגר והעובדה שהוא סו-בל מבעיות רפואיות. "אתה צריך לעזור לי כי אין לי כוח. אני מב-קש עזרה", הוסיף.

פעילת סיוע שליוותה את ב' בשימוע אמרה לממונה ביקו-רת הגבולות ששליחתו של ב' למדינה שלישית תגזור עליו חיי רעב בשל הסיכויים הקלושים שי-צליח למצוא עבודה, ללמוד שפה חדשה ולהשתלב בתרבות המקו-מית. דבריה, וכן הפצרותיו של ב', נפלו על אוזניים ערלות.

המשך בעמוד 3

25.71x34.17	2/2	3 עמוד	כותרת - הארץ	22/03/2018	62818199-4
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

אין גיל לגירוש

אף שמנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה הצהיר כי לא יגורשו מבקשי מקלט מעל גיל העבודה, גברים מעל גיל 67 זומנו לשימוע לפני גירוש ועומדים בפני כליאה ללא הגבלת זמן בסהרונים

לי ירון

המשך מעמוד 1

בנימוקי סיכום השימוע שנערכו לו נכתב: "הנ"ל בן 68, ללא ילדים בישראל. בהתייחס לטענה של הנתין כי הוא מבוגר – הגיל של הנתין עומד בקריטריונים שנקבעו על ידי הנהלת הרשות ולכן הוא נמנה על האוכלוסייה המיועדת להרחקה למדינות השלישיות". כתחילת החודש הבא יפוג תוקף אשרת השהייה שלו והוא יגורש מישראל או ייכלא בסהרונים.

"לא ברור מדוע אותם שיקור לים בגינם פטר המחוקק את הז' קנים משהייה בת שנה בחולות אינם רלוונטיים גם עתה, שעה שכליאה ללא הגבלת זמן היא שעל הפרק כ'חלופה' בלעדית לגירוש למדינה זרה", נכתב בע"ר שהגישו בשם ב' עורכת הדין שרה לואיס מהקליניקה לזכויות מהגרים במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן ועורכת הדין יעל הבסיי-אהרוני מהקליניקה לזכויות ניצולי שואה ואנשים בוקנה באוניברסיטת תל אביב. הן הוסיפו כי "לא ברור מדוע מקום שאינו נחזה, לפחות בשלב ראשוני זה, כבטוח דיו לנשים וילדים, נחזה כבטוח עבור זקנים, רבים מביניהם חולים במחלות כרוניות, תלוי תיים, ויכולת הפרנסה שלהם כיום מותנית ברציפות מערכות התמיכה שסיגלו לעצמם כאן בישראל".

בעקבות הערר שהגיש ב' הוציא בית הדין לערעורים צו ארעי שאוסר לגרש או לכלוא אותו באופן זמני. כתגובת המ' דינה לצו נכתב: "המשיב יבקש להבהיר כי הוא מתנגד למתן צו ביניים בעניינו של העורר דנן באופן שיוארך רישיון הישיבה אשר בידו". עוד הוסיפה המדינה כי לאור החלטת בג"ץ מהשבוע שעבר – שלפיה מבקשי מקלט לא יורחקו כרגע אך ניתן להמ' שיר כהליכי השימוע נגדם – אין להוציא צו ביניים האוסר גירוש במקרה של ב' ואין מניעה להמ' שיר את הליכי השימוע. עוד נכ' תב בתגובת המדינה כי "לא הוכח כי ייגרם לעורר נזק בלתי הפיך באם לא יוארך תוקפו של רישיון השהייה שבידו".

במכתב ששלחו עורכות הדין לואיס והבסיי-אהרוני למור יוסף ולמשנה ליועץ המשפטי לממשלה עו"ד דינה זילבר הוסיפו: "ככל ש'יבחר' מבקש מקלט זקן בחלופת היציאה למדינה שלישית, צפויים לו קשיים מיוחדים לנוכח גילו. ראשית, זקנים רבים זקוקים למערך קהילתי, משפחתי ור' פואי תומך ואינם יכולים לעבוד כלל או רק כמידה מוגבלת... ההגליה התרבותית, החברתית, השפתית וכ' שהיא מנת חלקם המתוכננת של כל המורחקים לפי הנהלה תכה כפליים במ' בקשי מקלט זקנים שעשויים לא להצליח בנטיעת שורשים

ומציאת עבודה במדינה זרה". בשלושה מקרים בהם הגישו עורכות הדין ערר על הזמנת מבקשי מקלט בני למעלה מ-60 לשימוע לקראת גירוש, הוציא בית הדין לעררים צו ארעי האוסר על גירוש או הרחקה טרם בירור המקרה. לדברי עורך הדין נמרוד אביגאל מארגון הסיוע היא"ס, המייצג מקרים נוספים מסוג זה, אלו "דוגמאות מובהקות לפגמים שבהחלטות הגירוש, שמדגישות את הצורך בביקורת שיפוטית על ההליך. אנחנו מקווים שבית הדין יבהיר שלא ניתן לגרש קשישים אל עתיד לא ידוע במדינות שלא יקנו להם הגנה ומתכחשות להסכמתן לקבלם".

אדם חולה

ב' אינו מבקש המקלט המ' בוגר היחיד שמצא את עצמו במצב זה. ד', אורח אריתראה בן 64, מתגורר בדירת חדר שכורה בתל אביב עם שלושה מבקשי מקלט נוספים, ועובד בניקיון. הוא חולה סכרת וסובל מבעיות רפואיות נוספות, בהן כאבי עיניים וסחרחורות, ונמ' צא בטיפול כמה רופאים. לאחר שאחיו נהרגו בעת ששירתו בצבא אריתראה והוא נדרש להתגייס, הוא נמלט לסודן ומ' שם לישראל. הוא מספר שא' שתו וילדיו נותרו באריתראה בשל הסכנה והקושי הכרוכים בבריחה ממנה.

בשנת 2007 הגיע לישראל ונכלא בסהרונים. לאחר שה' רורו מסהרונים, ב-2008, פנה ד' לנציבות האו"ם לפליטים – הגורם המוסמך היחיד לק' בלת בקשות למקלט בין השנים 2001-2009 – וביקש לקבל מקלט מדיני בישראל. עד 2015 החזיק באשרת שהייה מסוג ב/1, המעניקה מעמד של תושב זמני. ב-2015 זומן להתייצב בחולות, אך בסופו של דבר כו' טלה הבקשה בשל גילו. בשלב זה, אשרת השהייה שלו הומרה באשרה זמנית לפי סעיף 2(א) (5) לחוק, ומאז חודשה מעת לעת.

הבסיי-אהרוני: "זקנים במצבי הגירה ופליטות פגיעים במיוחד לעוני, אלימות ואבטלה"

לנוכח רישומו בנציבות האו"ם לפליטים, הענקת אש' רות הישיבה והארכתן, ד' לא סבר שיש צורך בהגשת בקשת פליט נוספת. בספטמבר 2017, כשהבין שעליו להגיש בקשה נוספת לרשות האוכלוסין וההגירה, עשה זאת מיה. בשל העומס הרב בלשכת האוכלו' סין ברחוב סלמה בתל אביב בתקופה זו, פנייתו החוזרות ונשנות לשם עלו בתווה והוא לא הצליח להגיש את הבקשה. בחודש שעבר הגיע ללשכת

האוכלוסין בכני ברכ בבקשה לחדש את אשרתו. אשרת השהייה שלו הוארכה עד תחילת אפריל, אך ניתנה לו הזמנה להתייצב בתוך שבוע ימים ל"שימוע לפני מתן החלטה על יציאה מישראל למדינה שלישית". בסיכום השימוע אמר לנציג הרשות שהוא "לא יוצא לאף מקום" והוסיף: "אם יש כלא אני אכנס לכלא או שתי' קחו אותי לאו"ם... אני מוכן למות ככלא. אני אדם חולה". אשרת השהייה של ס', בן 67, תפוג בשמיני לאפריל. גם הוא עבר שימוע בו הוחלט כי יגורש, חרף גילו. בתו, בשנות ה-20 לחייה, שוהה עמו בירושל, אולם הדבר לא מקנה לו הגנה מגירוש בשל גילה. מלבד הפחדים שמקננים בכל מי שמיועד לגירוש, ס' מודאג מכך שבגילו לא יצליח למצוא עבודה וללמוד שפה חדשה. הוא אף חושש מאוד מהפרידה מבתו, שלא נכללת באוכלוסייה המיועדת לגירוש הקרוב.

251 מבוגרים

לפי נתונים רשמיים של רשות ההגירה והאוכלוסין שה' גיעו לידי "הארץ", בישראל שוהים 251 מבקשי מקלט בני 61-80, מתוכם 211 אזרחי אריתראה ו-39 אזרחי סודן. עד ינואר תראה התייחסה רשות האוכלוסין אחרת למבקשי מקלט שעברו את גיל 60, החריגה אותם מכליאה במתקן חולות, ואישרה להעביר להם החזר חלקי של דמי הפק' דון שמעסיקיהם מעבירים למדי' נה. בפני מבקשי מקלט מבוגרים העומדים בפני איום גירוש מיש' ראל, גם כליאה בסהרונים אינה בחירה קלה. בנהלי שירות בתי הסוהר (שב"ס) אמנם לא מופי' עה הגדרה פורמלית של המור' נח "קשיש", אך בשב"ס מכירים באסירים מבוגרים כאוכלוסייה ייחודית בעלת צרכים שונים, ואסירים שעברו את גיל 55 אף נכלאים באגפים נפרדים.

גם מבקר המדינה יוסף שפירא התייחס לסוגיית גיל האסירים בדו"ח שכתב על הנושא. "לאוכלוסיית האסירים המבוגרים יש מאפיינים מיוחדים מהיבטים רפואיים, תפקודיים, פסיכולוגיים וחבר' רתיים... לכל אלה נלווים גם תסמינים גריאטריים, ובהם ירידה בראייה ובשמיעה, נפי' לות, ניידות מוגבלת וקשיים קוגניטיביים המסכנים את ביטחוננו של האסיר. מצבו הר' פואי ופיזיולוגי של אסיר כבן 50 דומה לעתים לזה של אדם כבן 60-65 שחי בקהילה", כתב המבקר בדו"ח.

פגיעות לעוני

ר', אורח אריתראה בן 65, עובד בגנות בתל אביב. הוא עובד שעות ארוכות בשמש, למרות שהוא סובל מכאבי גב קשים. הוא משתכר 5,000 שק' לים בחודש, על מנת המממנים

מגורים בדירת שני חדרים בתל אביב, אותה הוא חולק עם שלושה מבקשי מקלט נוספים, ורכישת מזון ותרופות. לדבריו, חרף הכאבים, מצבו הכלכלי לא מאפשר לו להפסיק לעבוד. גם הוא שוחרר מחולות בשל גילו. "בגיל שלי אני לא יכול ללכת לאוגנדה או רואנדה. אם יהיה שינוי בשלטון אני רוצה לחזור למדינה שלי. בגיל שלי אני לא מעוניין", אמר בשי' מוע שנערך לו. גם הוא מועמד לגירוש. הוא התגייס בגיל 45 לצבא אריתראה, נכלא למשך ארבעה חודשים לאחר שחזר מחופשה מאוחר ממה שהותר לו עד שהצליח להימלט לסודן. תחנוניו לא עזרו למנוע את ההחלטה לגרשו מישראל.

רשות האוכלוסין: כל מורחק יעבור שימוע בו יוכל להשמיע טענותיו

לדברי עורכת הדין הבסיי אהרוני, זקנים "במצבי הגירה ופליטות פגיעים במיוחד לעוני, אלימות, אבטלה, היעדר מקום מגורים, קושי חמור בהתמודדות עם מעברים ושינויים קיצוניים, קושי בלמידת שפה חדשה ועוד. ישראל מבקשת להרחיק אנשים זקנים למדינה שלישית שהם עברו את גיל המוות הממוצע בה, אינם מכירים בה איש או דוברים את השפה, אין בה אפ' שרות לקבל טיפול רפואי למ' חלותיהם ולרוכם המוחלט יהיה בלתי אפשרי להשתלב בשוק העבודה. מעבר לכך שמדובר במהלך שאינו מוסרי, הוא אינו חוקי שכן עבור מבקשי מקלט זקנים המדינה השלישית אינה מדינה בטוחה".

חוקיות ההסכמים של יש' ראל עם המדינות השלישיות בבג"ץ נבחנה בין היתר בראי ששת התנאים המצטברים שב' חן היועץ המשפטי לממשלה, ביניהם "אופק שהייה ואפשרות לעבוד ולהתפרנס". כאשר מדובר באנשים מעל גיל 60 ובטח מעל גיל 67 יכולתם לע' בוד ולהתפרנס מוטלת בספק. כמו כן, עד כמה שידוע, ענייני בריאות ורווחה כלל לא הוסדרו בהסכמים אלו, ומצבן של מער' כות הבריאות והרווחה – ובפ' רט בתחום הזקנה – במדינות השלישיות כלל לא נבחן בידי המדינה כשהחליטה לערוך את ההסכמים.

ספק אם לאדם חולה בן 68 יהיה אופק תעסוקה ופרנסה במדינה זרה באפריקה, שאת שפתה אינו דובר ובה אינו מכיר איש. לדברי עו"ד לואיס, פסק הדין של בית המשפט העליון מאוגוסט 2017 שאישר גירוש למדינה שלישית, דן באפשרות יציאתם מישראל של היושבים בחולות – גברים רווקים, בגיל העבודה. "לכן, קביעות העליון וחוות דעתו של

היועץ המשפטי לממשלה ביחס להיות אותן מדינות שלישיות מדינות 'בטוחות', אינן בהכרח רלוונטיות לאוכלוסיות אלה. הזקנים שהגיעו לטיפולנו הם אנשים שחיים בישראל כבר עשור ובידיהם רישיונות ישיבה. במהלך העשור הזה, לקראת גילאים 60 ו-70, הם לקו במחלות השכיחות בוקנה, כגון סכרת וקטרקט. ברור שהשלכתם היום למדינה זרה, שאת שפתה אינם דוברים, שבה אינם מכירים איש, בלא כל התחייבות שיזכו בה ולו לטיפול רפואי הכי בסיסי, אינה 'בטוחה'. ספק רב אם אוכלוסיית מבקשי המקלט הזקנים עמדה לנגד עיניהם של היועץ המשפטי ובית המשפט", הוסיפה.

מרשות האוכלוסין וההגירה נמסר: "הרשות הבהירה מס' פר רב של פעמים מי קבוצת כשידבר על גברים בגיל העבודה.

האוכלוסייה עליהן חל מהלך היציאה מישראל. כן השכנו אינ' ספור פעמים כי כל מורחק יעבור שימוע במהלכו יוכל להשמיע את טענותיו וכל מקרה ייבחן לגופו. הניסיונות לבחון באופן תמידי

לואיס: ברור שגירוש זקנים למדינה זרה בלא התחייבות שיזכו לטיפול רפואי אינו 'בטוח'

מקרה כזה או אחר באמצעות כל התקשורת לא יחליף את הליך השימוע הפרטני והחלטות לגור' פו של עניין. פורסם נוהל מסור' דר ומפורט בנושא וניתן לעיין בו בכל עת". ברשות לא השיבו לשאלת "הארץ" האם מדיניותם תואמת את הצהרת המנכ"ל לפיה לא יגרשו גברים מעל גיל העבודה, וסירבו לציין את הגיל המדויק אליו התכוון המנכ"ל כשידבר על גברים בגיל העבודה.